

Tolmetus ja tallitus TALLINNAS, Pagari uul. nr. 1 <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">□</div> Tolmetaja kõnetunnid kella 12—1.	<h1 style="font-size: 4em; margin: 0;">SÕDUR</h1> <p style="font-size: 1.2em; margin: 5px 0;">SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.</p> <p style="font-size: 1.1em; margin: 5px 0;">ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS</p> <p style="font-size: 1.1em; margin: 5px 0;">ülemjuhataja staabi väljaandel.</p>	Tellimise hind kättesaatmisega: Iga 10 numbril eest 5 marka. <div style="text-align: center; margin: 10px 0;">□</div> Kuulutuste ja teadaannete hind: Iga korpusrea eest 50 penni.
Tellimisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.		

Nr 27.

Laupäewal, 20. septembril 1919.

I. aastakäik.

Siisukord.

Ametlik osa:

1. Ülendused.
2. Käst Wabariigi sõjawägede nr. 174.
3. Väljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakästudest.
4. Sõjaminstri päewakäst nr. 53.
5. Cesti rahwawäe ohwitseride fogu põhifiri.
6. Cesti sõjawäe mundri kirjeldus. (Järg).

Üleüldine osa:

1. Wäikeriikide sõjawägi (J. Soots).
2. Wahelord suurülikwäe ja jalawäe wahel ning suurülikwäe tule korraldamine. (Laretei.)
3. Seisukord meie wäerindadel.
4. Lahing aeroplaanilt waadelduna. (H. Requadt).
5. Segateated.
6. Sõdurite sport.

□
Ametlik osa.
□

ülendused.

Wabariigi Walitsus otjustas 17. septembril 1919 a. ülendada Cesti wabastussõjas omandatud teenuste eest:

1) Wabariigi Sõjawägede Ülemjuhataja Staabi ülem kindralstaabi polkownik **Jaan Soots** — kindralstaabi kindralmajoriks, wanusega ülendamise päewast arwates;

2) Wabariigi merejõudude juhataja merewäe kaptein **Johan Pitka** — aseadmiraliks, wanusega ülendamise päewast arwates.

Käst Wabariigi sõjawägede nr. 147.

Tallinnas, 14. septembril 1919.

Wabariigi sõjakooli 1-se ratsakursuse lõpetanud allpool nimetatud kadetid ülendatakse lipnikubeks, wanu-

sega 14. septembrist 1919 a. arwates, ja määratakse teenistusesse wäeafadesse:

1.	Kadet Johanson, Abo	2. ratsapolk.;
2.	W. p. f. Sibul, Friedrich	" " "
3.	" " " Grosz, Rudolf	" " "
4.	" " " Kriiwa, Oswald	" " "
5.	Kadet " Hasenjäger, Kurt	1. ratsapolk.
6.	" Hendrikson, Waldemar	" " "
7.	" Linson, Hans	2. " "
8.	" Busch, Harald	1. " "
9.	" Semenow, Nikolai	" " "
10.	" Harten, Boris	2. " "
11.	" Weber, Ernst	3seis. Tallinna eskadr.
12.	" Willers, Aleksander	2. ratsa polk.
13.	" Wilter, Ernst	Soomusrong. eskadr.
14.	" Kondas, Karl	2. ratsapolk.
15.	" Kruenberg, Hugo	Tall. tagaw. esk.
16.	" Semistar, Ernst	" " "
17.	" Lehtmets, Wold.	" " "
18.	" Kalpus, Hilmar	" " "
19.	" Saaberg, Erich	" " "
20.	" Martinow, Leonh.	" " "
21.	" Katler, Werner	" " "
22.	" Lassen, Eugen	" " "
23.	" Etk, Paul	" " "
24.	" Trepp, Roman	" " "
25.	" Rosenberg, Walter	" " "

Sõjawägede Ülemjuhataja
Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner.**

Wäljawõtted Sõjawägede Ülemjuhataja päewakästudest.

Nr. 564.

Tallinnas, 12. septembril 1919.

Kooliõpilaste teenuseid isamaa ees filmas pidades leian võimalikuks neile sõjawäe teenistuses järgmisi tergendusi lubada:

1) Kõik kooliõpilased, kes mobilisatsioonile alla ei läi, aga Kaitse-Viitu on kutsutud (1901. aastal sündinud ja nooremad) — wabastada sunduslikust karsmutes elamisest. Et kooliõpilaste sõjalist organisatsiooni alal hoida, käsen neid kooliõpilasi iga laupäew kuueks tunniks sõjawäelistele harjutustele fokku kutsuda kohalikes maadonnas linnades maakondade Kaitse-Viitu

ülemate korraldusel, 1-st oktoobrist alates. Igas maakonna linnas formeerida üks „Kooliõpilaste rood“; Tallinnas ja Tartus — kooliõpilaste bataljonid. Roodid ja bataljonid peavad nii organiseeritud olema, et neid tarbeks igal ajal kogu kutsuda võib. Õppusel olevate päevade eest maksetakse kooliõpilastele maakondade Raitse-Viidu ülemate korraldusel pall kaitsekiitlastele määratud normide järele.

2) Kooliõpilased, kes mobilisatsioonile alla käivad, tulevad loonuda iseenesest roodudena Tallinna tagavara polgu, 1. (Rakvere), 2. (Tartu), 3. (Pärnu) ja Soomusrongide tagavara (Walta) bataljonide juure. Nendele kooliõpilastele on kasarmutes elamine funduslik. Õppused läbi võtta võimalikult õpikomanodode kawa järele, sealjuures võimalikult teha ka edasiõppimine koolides. Et mobiliseeritud kooliõpilastele teenistust ja õppimist koolides kergendada, luban soovijaid kuni 1. oktoobrini ühest ülemaltähendatud tagavara wäeosast teise üle wiia.

Nr. 576.

Tallinnas, 17. septembril 1919.

Wabaduse sõja algusest saadit on sõjaväes meie naabrite Soome, Rootsi ja Daani riigi alamaid wabatahtlikelt wõitlemas. Et nende saatuse üle sõjasurma ja haawata saamise puhul ja teistel juhtumistel wastawatele wälisriikide esitajatele torwilisi teateid anda võimalik oleks, käsen päewakäsu nr. 87 §§ 1 ja 2 täienduseks iga ühe surma saanud, haawatud, wangi langenud, teadmata kadunud ja omawoliliselt lahkunud wälisriigi alama sõduri üle peale üleüldiste teadete teatelehtedes selgesti ära tähendada:

1. Misjaguse riigi alam.
2. Sõduri kodune aadress, amet ja sündimise aeg.
3. Teated sõduri waranduse üle, mis wäeosasse järele jäänud.

Sõjavägede Ülemjuhataja,
Kindralstaabi Kindral-Major Laidoner.

Sõjaministri päewakäsi Nr. 53.

Tallinnas, 9. septembril 1919.

Minu päewakäsus 20-st juunist s. a. nr. 27 avaldatud Wabariigi Walitsuse 18. juunist j. a. ajutise määruse teostamiseks ohwitseride ja sõjaväe ametnikkude korteri, kütte ning walgustuse asjus awaldan järgmist:

I. Korteri saamise kord omawalitsuse asutuste kaudu.

§ 1. Korteri annab omawalitsuse asutus ainult wäeosa või asutuse sellekohasel nõudmisel.

§ 2. Igas ifeseiswa majandusega sõjaväe üksuses peab korteri nõudmistele raamat olema.

§ 3. Korteri tahtja saab wäeosa majandusülemalt käest nõudmise ühes talooniga ja wiib selle korterimuretseja omawalitsuse asutuse kätte. Omawalitsuse asutus annab korterisaajale korteripileti ja saadab nõudmise talooni käidetult wäeosa majandusülemale tagasi.

§ 4. Wäeosa majandusülem kannab omawalitsuse asutustelt saadud andmed (oma ja wäeosa ülema allkirjadega) wäeosa ohwitseride ja sõjaväe ametnikkude korteri lehtedele.

§ 5. Iga ohwitseri ja sõjaväe ametniku kohta peab wäeosa majandusülem ifelehte.

§ 6. Mainitud korterilehtede põhjal seab ta korteri, kütte, walgustuse ja keedupuude rahade nõudmised kogu.

§ 7. Ohwitseri eht sõjawäe ametniku wäeosast lahkumise korral kirjutab majandusülem korterilehe andmed lahkuja atestaadile.

§ 8. Ettenähtud kord hakkab maksma 1-st novembrist 1919. a.

II. Korteri, kütte, walgustuse ning söögiteenimise puude raha nõudmine möödaläinud aja eest, 21-st novembrist 1918. a. kuni 1-se novembrini 1919. a.

§ 9. Wäeosa Ülem konstateerib temale kätte saadawate andmete põhjal, et teataval ifikul oli õigus korterit, kütet, walgustust, ning söögiteenimise puid natuuras või rahas saada.

§ 10. Dokumentide muretsemine, raha nõudmistele juurdelisamiseks, omawalitsuse või riigi asutuste, endiste teenistuskohade, korteri- või majoamanikkude kaudu, mis kindlustaksid, et teatav ifik selle aja jooksul riigi hoonetes või omawalitsuse asutuste kaudu korterit, kütet, walgustust ning söögiteenimise puid tasuta natuuras tarwitatud ei ole, jääb selle ifiku enese hoolde.

§ 11. Kõikide seni omawalitsuse asutuste poolt wäljaantud korteri pileti põhjal wiidwad sõjaväelased korterit tarwitada ainult 1-se novembrini. Edaspidiseks korteri tarwitamiseks nimetud korteripiletid maksivad ei ole.

Sõjaväelased, kes endistel alustel korteritesse tahawad edasi jääda, peavad selleks tähtajaks eelmistes paragraafides määratud korras oma korteripiletid uuendama.

Sõjaväelased, kes selleks tähtajaks oma korteripiletit uuendanud ei ole, wiiaffe natuurast raha peale üle.

Sõjaministri eest.

Kindralstaabi Kindral-Major Larka.

Gesti rahwawäe ohwitseride kogu põhikiri. *)

(Lõpp.)

IV. Peakoosolekud:

§ 33. Peakoosolekute wõtawad osa tegewliikmed ja osakondade esitajad. Peakoosolek loetakse otsufewõimuliseks kui $\frac{1}{3}$ kõiitidest tegewliikmetest ja osakondade esitajatest koos on. Kui nõuetaw arv liikmeid ja esitajaid kogu ei tule, siis määratakse uus koosolek mitte warem kui kahe nädala pärast, kes kokkutulnud liikmete ja esitajate arwu peale waatamata otsufewõimuline on.

§ 34. Peakoosolek kutsutakse kogu wähemalt kaks korda aastas.

§ 35. Peakoosolekute piirkonda kuulub:

- a) juhatus, wanemate nõukogu ja nende kandidaatide, rewisjonikomisjoni ja aukohtu liikmete walimine; rewisjonikomisjoni liikmete arwu kindlaks määramine;
- b) juhatus möödaläinud aasta aruande läbiwaatamine ja kinnitamine ja tulewa aasta fissetuleku ja wäljamineku eelarwe kinnitamine;
- d) kogu liikmete koostuse läbiwaatamine juhatus tegewuse peale;

*) W. „Sõdur“ nr. 26.

- e) küsimuste otsustamine, mis puutuvad kogu juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmete wastutusele wõtmisesse nende seadusewastaste tegude eest, niisamuti ka nende ametist tagandamine;
- g) küsimuste otsustamine, mis kogu juhatuse ja peakoosoleku enese poolt üles wõetud;
- h) liiknemaksu suuruse määramine ja muutmine:
- i) üleülbiste juhtnõuõride ja juhatuskirjade wastuwõtmine;
- j) uute liikmete wastuwõtmine ja wäljajetamine kogust;
- k) põhikirja muutmine.

§ 36. Peale selle juhatab peakoosolek kõiki asju, millede täitmine kogu põhikirja seaduse, ehk peakoosoleku otsuse järele ei ole juhatuse ehk nõukogu hoolets antud.

§ 37. Peakoosolekud on korralised ja erakorralised. Korralisi peakoosolekuid on aastas üks: möödaläinud aasta aruande läbiwaatamiseks, wastuwõtmiseks ja kinnitamiseks; eeltulewa aasta eelarwe kindlaks määramiseks ja kinnitamiseks ja kõigi teiste jooks wate asjade otsustamiseks.

§ 38. Erakorralised peakoosolekud kutsutakse kokku juhatuse ja wanemate nõukogu algatusel ehk $\frac{1}{10}$ liikide tegewliikmete ja osakondade esitajate nõudmisel.

§ 39. Otsused koosolekul tehakse lihthealte enamusega awalikul hääletamisel, peale walimiste ja tegewliikmete wastuwõtmise, kus healed kinnuselt ära antakse.

V. Kogu warandus.

§ 40. Kogul on juriidilise isiku õigused. Kogu wõib omale liikumata warandust omandada ja wõdrandada ja liikumat warandust osta ja müüa.

§ 41. Kogul on õigus igasugusi kingitusi wastu wõtta raha, waranduse ja ülepea igasuguste wäärtuste näol.

§ 42. Kogu ülewõlpidamiseks wõetakse 2% tegew- ja lihtliikmete palga suurusest, mis palga maksmise korral maha arwatakse. Toetajatel liikmetele ja alalistele külalistele wõib liiknemaksu peale panna; liiknemaksu suuruse määrab kindlaks peakoosolek.

Wäeosa ehk sõjawäe asutuse ohwitseride kogu osakonna liikmemaksudest läheb $\frac{1}{4}$ ohwitseride kogu kassasse ja $\frac{3}{4}$ jääb osakonna tarwitada.

§ 43. Kogu wõib saada toetust sõjaministeeriumist ja ta teistest riigi ja seltskondlistest asutustest.

§ 44. Sissetuleku suurendamiseks wõib kogu kõiksugu maksulisi pidusi, kontsertisi, näitemüüksi, wõistlusi, lotterisi jne. korraldada. Kogu wõib ka tema päralt olemat warandust eksploateerida, nagu spordi tarwidusi wälja rentida j. m. m.

§ 45. Kõige kogu waranduse üle walitseb juhatuse, kes selleks palgatud ametnikka ametisse panna wõib.

VI. Revisjoni komisjon.

§ 46. Raamatute ja aruannete, niisama ka aasta aruande läbiwaatamiseks walitakse iga aasta peakoosolekul kolme ehk enamliikmeline revisjonikomisjon.

§ 47. Revisjonikomisjon walib oma kestelt esimehe. Esimehe kohuseks on oma arwamise järele, ehk iga komisjoni liikme soowi peale, komisjoni koosolekut kokku kutsuda.

§ 48. Revisjonikomisjon on kohustatud ühe kuu jooksul pärast aruande kättesaamist juhatuse käest seda aruannet, kapitalisi ja muud kogu warandust ja kõiki raamatuid, arweid, dokumentisi ja juhatus asjaajamist läbi waatama.

§ 49. Ühe ehk mitme revisjonikomisjoni liikmete mitteilmumine ei takista läbiwaatamise käitu, kui wähemalt kolm revisjonikomisjoni liiget koos on.

§ 50. Niisama antakse järgmise aasta kassa hisetulekute ja wäljaminekute eelarwe revisjonikomisjoni kätte läbiwaatamiseks.

§ 51. Revisjonikomisjon peab koosolekute üle protokollid.

§ 52. Revisjonikomisjonil on õigus aasta jooksul igal ajal kogu juhatuse tegewust, niisama ka raha seisutorda rewideerida.

VII. Arwepidamine.

§ 53. Kogu arwepidamine käib maks wate seaduste järele.

§ 54. Aruande aasta loetakse 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini.

§ 55. Mitte hiljem kui 1. märtsil, peale aruande aasta lõppu, on juhatuse kohustatud revisjonikomisjonile täielikku aasta aruannet kogu tegewuse üle ette panema, millele kõik juhatuse liikmed alla kirjutawad.

§ 56. Aruanne ühes revisjonikomisjoni otsusega ja juhatuse arwamisega selle otsuse kohta pannakse juhatuse poolt peakoosolekule ette.

VIII. Põhikirja muutmine.

§ 57. Põhikirja muutmiseks on peakoosolek otsusewõimeline, kui kõikidest tegewliikmetest ja osakondade esitajatest $\frac{3}{4}$ koos on.

§ 58. Põhikirja muutmine on võimalik, kui $\frac{3}{4}$ kooswiibivatest liikmetest ja esitajatest selleks oma nõusolemist awaldawad.

§ 59. Kui peakoosolekule tarwiline arw liikmeid kokku ei tule, siis määratakse uus koosolek mitte enne kahte nädalat.

§ 60. Kõik peakoosoleku poolt wastuwõetud põhikirja muudatused kinnitatakse raha ajal Sõjamistri, sõja ajal — Sõjawägede Ülemjuhataja poolt.

IX. Osakonnad.

§ 61. Iga iseseiswa wäeosa ja sõjawäe asutuste ohwitserid sünnitawad kogu osakonna, kes selle põhikirja järele ja piirides töötab.

§ 62. Osakonna tegewuse algusest tuleb kogu juhatusele teatada.

§ 63. Peakoosoleku poolt wastuwõetud kokkuford ja teised määrused on osakondadele kohustawad.

§ 64. Kui osakonnas wähe tegewaid liikmeid on, siis ei walita osakonnas nõukogu mitte, ja osakonna juhatuse wõib kolmeliikmeline olla, muidu on osakonnad omas tegewuses iseseiswad.

Gesti sõjawäe mundri kirjeldus.

(Särg *).

Madruse suwepüksid.

Walgest riidest, eest kinnised (Wene madruse pükki lõige), kinnipanemiseks 6 nõõpi. Walmistatakse 3-suuruses.

Ühede pükste õmblemiseks tarwitada riidet ja muud materjali.

Pleekimata pefuriidet wõi teist walget riidet, laius [16 werf., 3 arf. 14 werf.]

Woodririit, laius 16 werf. — " 8 "
 Paal-linti, laius $\frac{1}{2}$ werf., krookspael pükste wärwli
 [iisje 1 arf. 14 werf.
 Nööpe 6 tütki.
 Ömblusrulliniiti (200 jardi) . . . $\frac{2}{3}$ rulli.

Pükste mõõdud tsentimeetrites 8 kaswu tarwis ömblemisets.

Suurus	Külje pikkus	Reie pikkus	Wäärse pikkus	Reie jämedus	Põlwe jämedus	Mt laius
1	108	82	49	71	53	54
2	106	80	47	68	51	52
3	104	78	45	65	50	50

1000 paari pükste peale tuleb teha järgmised kaswud: I — 250. II — 350. III — 400.

Madruse mütsi kate.

Walgest riidest, ümarguse põhjaga, ääred 4 tütki tofku ömmeldud. Walmistatakse 3: suuruses.

Ühe mütsi katte ömblemisets tarwita da riidet ja muud materjali:

Walget riidet, laius 16 werf., $\frac{1}{3}$ arf.

Ömblusrulliniiti (200 jardi) $\frac{1}{12}$ rulli.

Mütsi katte mõõdud tsentimeetrites 3 kaswu tarwis ömblemisets.

Suurus	Pealagi keskeli	Pea mõõt
1	31	60
2	29	57
3	27	55

(Särgneb).

Üleüldine osa.

Wäikeriikide sõjawägi.

J. Soots.

22.

Nagu alamohwitseridelgi, nii on ka ohwitseridel oma era feltsid olemas, mille ülesandeks on nende sõjatarlust täiendada.

Ohwitseride ülendamine, kui nõutawad esamud ära on tehtud, sünnib kuni kapteni aukraadini

teenistuse aja järele. Kapteniks ülendamisets nõutakse, et ohwitser, peale tekkooli lõpetamist, ühe kordamis-kursuse aja roodu komanderi ametis oleks. Majoriks tõstmisets nõutakse sellekohase tekkooli lõpetamist. Alam-polkownikuts ja polkownikuts ülendatakse sellekohase komisjoni otsuse järele. Nimetatud komisjoni esimeheks on sõjadespartemangu ülem, liitmeteks aga brigaadi, diviisi, ja korpuse komandrid, selle wäe ülem, kus kandidaat teenib ja üleminstruktor. Kes alam-polkownikuts ülendatakse, peab weel sellekohase tekkooli lõpetama

Brigaadi ja diviisi ülemaid, kes harilikult polkowniku aukraadis on, niisama ka korpuse komanderi kandidatsi walib komisjon, mille esimeheks teesama sõjadespartemangu ülem on, liitmeteks aga ainult kait diviisi ja korpuse komanderid.

Komisjon paneb oma walitud kandidadid Schweitzi ühifuse nõukogule ette, kelle mõimupiiri üllemal nimetatud komanderide määramine käib ja kelle lõpuliikuli määratud ifitub siis ametisse astuwad.

Kindrali aukraad wastab Schweitzi sõjawäes tegewa wäe ülemjuhataja ametile, sellepärast antakse see aukraad ainult sõja ajal.

D. Hobused.

Nõikide ratsawäe osade tarwis, wäljaarwatud lantoni sõjawägi, ostab ühenduse walitsus enese wolitatud komisjoni läbi hobused. Üks jagu hobustest ostetakse Schweitsist, teine jagu wäljamaalt, nimelt Ungarist, Saksa- ja Prantsusmaalt. Östetud hobused saadetakse ühenduse hobuste depoo'sse, kus neid esioitsa 5 kuud peetakse, siis 3 kuud hobuste kursustel õpetatakse. Niisuguseid kursusi on 4, igaüks 165 hobuse tarwis. Eht küll seaduse järele ainult 4 aastaseid hobuseid peab ojitma, kuid ostetakse ka 3 aastaseid ja hoitakse depoo's kuni 4 aasta wanaduseni.

Wäljõpetatud hobuse hind määratakse nii suur, kui palju walitsus ta eest maksis, wedamise kulud juure erwatud. Ühtetofku ei tohi hinna kõrgus üle 1800 frangi olla. Rõndowiisi õpetatud ja hinnatud hobune antakse ratsawäe nekrutile, kes tema eest poole hinda wälja peab maksma, ühtlasi aga kohustatud on hobust korras pidama ja kogu oma teenistuse ajal teda omal kulul toitma, wäljaarwatud kursuste ajal, millal neid walitsus toidab. Kui hobune järelewaatamisel, mis iga aasta kordamiskursustel sünnib, korras leitakse olewat, siis antakse ta peremehele üle kahe aasta $\frac{1}{5}$ sellest rahast, mis ta hobuse eest maksis, tagasi. Sel teel saab ratsanik, kui ta hobuse korras peab, 10 aasta jooksul oma hobuse eest maksetud raha tagasi, kuna hobune päriselt temale jäetakse.

Kui aga hobune ritutud on, ja see halwa hoolitsemise järeldus on, siis trahwitakse hobuse peremeest.

Niisuguse korralduse järeldusel tuleb mobilisatsiooni ajal iga ratsanik korraliku ja enesele tuntud hobusega teenima.

Ohwitseridel peawad omad hobused olema, wäljaarwatud ratsawäe ohwitserid, kellele iga-ühle üks hobune samadel tingimistel antakse, nagu soldatitelegi. Kellel üle ühe hobuse tarwis läheb, peab puuduwad hobused ostma. Teenistuse ja manöwwrite ajal maksab walitsus iga niisuguse hobuse pealt ta peremehele 4 franki päewas.

Weshobused raha ajal palgatakse tarwiliku aja peale, sõja ajal aga rekwireeritakse.

II. Väeosaade korraldus.

A. Parem sõjavägi (élite).

Paremas sõjaväes seisavad mehed 20—32 aasta vanaduseni. See sõjavägi kogub ennast ajutiselt osade kaupa õppustele.

Jalavägi. Jalaväe aluseks on jalaväe polk, neid on 32, igas polgus 3 bataljoni. Peale selle on 8 lüüribataljoni.

Ratjavägi. Ratjaväes on 8 dragunipolku, igasüks 3 eskadroni, ja 12 roodu teejuhtsi.

Suurtükivägi jaguneb välja, mägestiku, seisukoha ja kindluse suurtükiväeks.

Väljasuurtükiväge on 8 diviisii-suurtükiväe polku, igas polgus 4 batareid, igas batareis 6 suurtükki, ja 3 korpuse suurtükiväe polku, igas polgus 6 batareid, igas batareis 6 suurtükki.

Ratjaväe tarvis on 4 kuulipildujate batareid, igas batareis 8 kuulipildujat.

Mägestiku suurtükiväge on 1 batareid 4 suurtükiga.

Seisukoha suurtükiväes on 5 diviisjoni, igas diviisjonis 2 roodu paremat ja 3 roodu kaitseväge. Igas diviisjonis on 28 suurtükki ja 12 mõrserit (uhmert).

Kindluse suurtükiväes on 3 diviisjoni. Rats neist on St.-Gothardi kindlustuste, kolmas St. Maurice kindlustuste tarvis.

Infereriivägi. Infereriiväes on 8 sapööripoolbataljoni, igas batareis 2 roodu; 8 sillaehitajate roodu, 4 telegrafiroodu, üks raudtee bataljon, mis 4 roodust koos seisab, üks õhusõitjate rood ja 2 kindluse sapööviroodu, millest üks St. Gothardi, teine St. Maurice kindlustuste tarvis.

Kavaleriiväe asutused. Nendes tuleb 4 korpuse ja 8 diviisii laatsaretti lugeda.

Administratiivväge on 8 roodu, mis 4 korpuse moonajaoskonda moodustavad.

(Järgneb.)

Wahetord suurtükiväe ja jalaväe vahel ning suurtükiväe tule korraldamine.

Laretei.

Suurtükivägi on viimase maailmasõja ajal nii suureks teguriks saanud, et temaga väga tõsiselt rehkendada tuleb. Suurtükiväe edenemine, nii tehniliselt kui ka oma taktika poolest, on muutunud terve sõjapidamise viisi ja sagedasti on suurtükiväe arv, selle tegevus ja korraldus otsustanud lahingu saatuse.

Ka meie vabadussõjas on suurtükivägi mänginud väga suurt osa, millest jutuustavad lafoonilised staabi teadaanded ja kirjeldused meie suurtükiväe tegudest. Need teated tõendavad meie suurtükiväe vahwust, ennastalgawat tööd ja osavust tehnilises tulejuhatuses. Suurtükiväe ülesanded ei lõpe aga sellega, vaid nõuavad peale tehnilise oskuse ja vahwuse veel terve suurtükiväe ühistööd. Minult otsustab kohaselt tulb koondades, teda saates waenlast hävitama täiesti organiseeritult, suudame kasutada suurtükiväge tema täies mõõnises ja ulatuses. Ses suhtes on meil aga küllalt tööd ees ja asi on väärt, et meie lähemalt vaatleme suurtükiväe tule organiseerimist, suurtükiväe vahetorda jalaväega ja tema allumist teistele väeosaadele.

Need küsimused on üksteisega täiesti seotud ja neid saab käsitleda ainult üheskoos.

Kõik need küsimused on sagedasti käsitlemist leidnud iseäranis viimastel aastatel enne sõda. Rohkesti materjali on nende selgitamiseks annud hiljuti lõppenud maailmasõda, iseäranis Saksa-Prantsuse sõdilt, kus suuremad lahingud peaaesjalitult suurtükiväe mõistluseks kujunesid, kuid kahjuks on seda materjali vähe kätte saadaval.

Enne, kui meie sõjaväe peale üle minna, vaatame, mis sugune oli ja mis suguseks kujunes nende küsimuste lahendamise Wene ja Prantsuse sõjavägedes. Need maad on mõetud sellepärast, et Wene väe korraldused on suuremalt osalt ka meil matkmas, meie ohvitserid on wähatulnud Wene koolist ja Wene sõdilt oma kogemused omandanud; Prantsuse vägi on jälle peaaegu kõige rohkem tegemist teinud nende küsimustega ja loetakse Prantsuse väljasuurtükiväge üheks kõige parematest.

Ennesõjaegses Wene väljamäärustitus on wahetorra kohta suurtüki- ja jalaväe wahel õige wahetõjutud ja suurtükiväe alluvus lahingus täiwa väljatõttamata. 1912. aasta määrustitus on üteldud: „Kerge väljasuurtükivägi lisatakse lahingu jaoskondade (боевые участки) juure võimalikult diviisjonide kaupa ja mitte wahem kui batareide kaupa ja ta allub jaoskonna ülemale. Wäikeses, eraldi töötawates wäeosaades (отряды) on kasulik väljasuurtükiväge paigutada mitte jaoskondesse, waid üksikute positsioonide peale; sel juhumiisel sünnitab terve suurtükivägi suurtükiväe jaoskonna.“

Mõrseri (mortiri) diviisjonidja raste väljasuurtükivägi, mis moodustawad korpuse suurtükiväe, wõiwad määratud saada neisse jaoskondesse, kus nende tegewusel kõige suurem tulu on, ehk nad jääwad korpuse komanderi käsutada ja saawad sellest ülesandest, mis wastawad selle suurtükiväe omadustele.“

Kõikama toimetab ka diviisii ülem raste väljasuurtükiväe jaotamise juures, kui see on antud diviisii ülema alla.“

Wahel, olude järele, kõige suurtükiväe juhatus, ehk mitme lahingu jaoskonna suurtükiväe juhatus, wõib koondatud olla ühe suurtükiväe ülema kätte.“

Siin on kõik, mis Wene määrustitus nimetud küsimuste kohta üteldud on.

Sellest selgub, et Wene wäes loeti normaalselt jaotada suurtükivägi wäikesesse, 3-batareilistesse gruppe desse, andes neid jalaväe osade käsutada. Granditena on lubatud ka kōrwalekaldumisi. Lubatakse ühendada suurtükivägi eraldi jaoskondadesse ja, olude järele, anda kõik, ehk mitme jaoskonna suurtükivägi ühe suurtükiväe ülemuse juhutada.

Wunduvad täiesti näpunäited, mis sugustel lōrdabel üht wõi teist wiisi tarwitada. Sarnaste juhatusete tarwidus oli aga suur, mida tõendab konfliktide hull, mis Wene sõjaväes sel ajal ette tuli.

1916. aastal hakati, prantslaste korralduste ja uurimistööde peale pilku heites, ka Wene wäes seda küsimust korraldama.

Prantsusemaal pandi toime iga suurema operatsiooni järele selle põhjalik uurimine, et kätte leida põhjusid, mis kaasa mõjusid wõidule ehk kaotustele. Need uurimistööd aluseks wõttes, töötati välja uued juhtnõbrid ja korraldused.

Prantsusmaa eestujul hakati ka Wenemaal välja töötama uusi määrusi sõjataktila kohta. Palju laenati liitlastelt, osalt tabawaid, osalt, kohaste tehniliste

aparaatide puudusel, läbiviimatuid ja sellepärast isegi lahjutoowaid.

1916. ja 1917. aastatel ilmusid raamatutesed: „Suurtükiväe tegevus kindlustatud liini läbimurdmisel“ ja „Suurtükiväe tegevus kindlustatud liini kaitsmisel.“

Neis raamatutes on juba palju täielikumalt väljastatud suurtükiväe korralduse ja vahetorra küsimused.

Ka siin, nagu määrustustiski, on jäetud suur initsiatiivi võimalus, kuid antakse juba kindlamad juhtnöörid ühikute juhtumise jaoks. Kuna eelajagaegses määrustikus suurtükivägi jaotati väikeste osadesse, on siin märgata püüet suuremaid osasid grupperida.

Raamatus „Suurtükiväe tegevus kindlustatud liini läbimurdmisel“ on üteldud: „Iga löögikorpusel piirides ühendatse kõik suurtükivägi gruppidesse. Neid ühendama ülemuse läbi alluvad nimetatud gruppel korpusel komanderile.“

„... Kui terget suurtükiväge palju on, siis võib terge suurtükivägi, mis määratud pealetungimise jaoks, (kõik ehk osalt) jätta diviisi ülema käsutusse.“

Ka batারেid liigitamises on uued waated, kuid see on juba teine küsimus, millest vahet teinekord.

(Järgneb.)

Seisukord meie väerindadel.

Möödaläinud nädalal oli kõigil meie väerindadel enam-vähem waitne. Waenuline tegevus seisis peaaegjalikult ettevõtetud maatuulamisies.

Jamburi sihil oli suurtükiväe vahetus peaaegjalikult Luuga ääres lõunapool Jamburi linna.

Pihkva sihil oli luurajate tegevus elavam. Meie batಾರೆid pommitasid waenlase seisukohti Shahintso, Butshlewa ja Mõlowa külade liinil. Waenlane tegi nende külade all kindlustuse töösid, aeti aga meie tulega laiali.

Põtalowo sihil oli võrdlemisi elav tegevus, Waenlasele läts korda Kuprowo jaama, Sakschewo, Pjusowo ja Borowka küladesse sisse tungida, kuid wastupealetungimisel wõtsid meie wäed oma wanad seisukohad tagasi. Kotleschi alewi piirkonnas wõtsid meie wäed tormijooksul Kotleschi mõisa ära. Belusha, Strutowa ja Welikije Luki külad puhastati meie luurajate poolt waenlasest. Maatuulajate tegevus oli igal pool elaw.

Waenlane teeb wiimajel ajal wägede ümberpaigutusi. Sagebastei seisab see ümberpaigutus küll ainult wäeosa nime ja numbri muutmises.

Wene Põhja-Lääne armeel olid Dudowa, Pihkwa ja Luuga sihil kohalised wõitlused. Dudowa-Pihkwa sihil on waenlane Sheltsha jõe taha surutud. Siinsetest wõitlustest wõtsid esimest korda ka tankid osa. Nende mõju waenlase kohta oli suur. Waewalt oli tant ühe suurtükipaugu saanud anda ja mõned kuulid kuulipildujatest lasta, kui waenlane hirmusegatuses põgenema hakkas.

Luuga sihil on Põhja-Lääne armee oma wäed wähe tagasi tõmmanud.

Üleüldiselt kokku wõttes võib konstateerida, et mine nädal muudatusi meie wäerinnal ei toonud.

Lahing aeroplaanilt waadelduna.

(Ühe Saksja sõjalenduri kogemused maailmasõjast.)

R. Requadt.

(Lõpp.)

Mõned suurtükirakel, mis mäendlwatul peatasid, said ka paar schrapnellipalli otse oma kohta. Silmapilkelt kargasid hobused, mis kui mänguhobused paistsid, üksteise otse, wäherdasid pekstes ja rabeledes maas, tegid weidraid fituhüppeid, kerisid nõlwa mööda ümber; üksainus raskel kihutas kui pöörasels läinud längu mööda alla. Oli wäga naljatas näha hüplewat ja tantslewat rasket tuhatnelja kihutawate hobuste järel. Äkki tuktus üks hobune maha, kõik tuus hobust lendasid nüüd kuterpalli ühes rakklega, rabelesid, üksteise järel üles karates ja jälle maha tuktudes, kõrgustikku mööda alla, kuni nad selle jalal ebamäärasena siplerwana terana lamama jäid.

Teise batಾರೆi ligidal, mis end ühe metsa kõrwal uuesti lastewalmis oli panuud, lõhlesid paar granaati. Rõhke raketidati hobused jälle ette ja kihutati tuhatnelja uude seisukohta. Suurem osa batಾರೆisid olid juba alguses hästi kaitsitud seisukohad walinud, mõned olid end haljaste otstega maskeerinud, ka mõned hobused ühes raketega olid nendega kaetud. Kuid harjunud lenduri film võib neid siiski üles leida. Naljatas oli näha, kuidas niisugune otstega warjatud suurtükirakel edasi liitus: oli, nagu oleks pöösas äkki wankuwal sammul marsšima hakanud.

Selle uuesti wõitlusesse astunud suurtükiväe tuli näis peaaegjalikult pealetungiwäe Saksja jalawäe peale kui ka selle poolt ärawõtetud seisukohtade peale juhitud olewat. Lasti wäga energiliselt, kõige tangema kiir- tulega, wälk järgnes wälgule.

Peale suurtükiväe tõid wenelased ka wärsket jalawäge appi, mis ka uutele seisukohtadele asus. Kolonid tulid kui raskelt weniwad tumehallid tigud üle wäljade marsšides; niipea kui nad wõitluse piirkonda sattusid, tõmbasid nad endid ikka natuke laiale, siis taemasid nad endid kõrgustikudel maa sisse, kadusid jäljetult küladesse, lamasid õredate ahelatena nagu nullaküntad lagegal wäljal. Nende liitumist segasid mõned Saksja suurtükid. Nii jähwäs üks kogupant kolm korda järgimööda otse ühe jalawäe bataljoni keskele, mis kinnise karreena edasi liitus: „wupp!“ esimene kogupant, „wupp!“ teine kogupant, „wupp!“ kolmas kogupant — ja see inimeste nelinurk oligi laiali pillatud. Hüpeldes, sipeldes, weidraid hopsasaa-liigutusi tehes jooksid nad ülepea-laela laiali; üks osa neid wäikeid keeglipõissa jäi maha lamama. — Wahel lõhlesid mõned granaadid maanteel mõne marsšiwäe wäeosas ligiduses: nagu komando järele pööras siis see wäite wirwendaw rong teelt kõrwale wälja peale, seal juures wäga imelikka liigutusi tehes. Schrapnelli tuli toonud nüüd tütt aega ühe metsa peale, ja warsti kihutas sealt üks ratsafalk tuhatnelja wälja. Ratsafalk paistsid ülevalt kui lapsed oma mänguhobuste seljas. Mõni ratsafalk wajus nagu raste kott oma hobuse seljast maha — ja jäigi sinna.

Muidu läts jalawäe juuretoomine wäga hästi korda, sest oli osatud maastiku omadusi täielikult ära kasutada. Wene jalawägi kindlustas end oma uutel seisukohtadel, kus juures ta warsti Saksja jalawäega, kes pillamisi edasi tuli, wõitlusesse sattus. Tektis äge wõitlus kõrgustikude, nõgude, metsade, külade, ühikute talude, üleüldse kõige pärast, mida kaitsmise wäärt leiti olewat. Üks seisukoht teise kõrwal wõeti ära, üks osa wõitlus tekkis teise kõrwal. Ühisi lahingut ülevalt

ära tunda ei olnud, mõis ainult selle ükfituid ofasid näha. Linnuvaate pildid olid täiesti üksteise sarnased, ainult asi, mille pärast mõeldi, oli igakord isefugune. Nii tungis üts Satja jalawäe ofa ühe wäitfema metsa peale. Dreda ohelana liginesid nad poolringis metsale, nagu laiaki pillutud kartuti koiid wäljal lamades. Yga filmapit hüpati üles, jooksti natute edasi ja wifati jälle pitali. See kordus niikaua, kuni päris metsa ligidale oli jõutud. Ükfi kargasid nad korruga üles ja jooksid piktade sammudega metsa, kuhu kadusid. Paljud aga ei tõusnud üleüldse üles, waid jäid waitjetena wäljale lamama.

Teisel kohal jooksti wäitfe rohelise kõrgustiku peale tormi. Kõrgustik oli tugewasti kaitstud. Walge wing, mis lastmisest oli tekinud, lasus dreda pilwena tema kohal. Alguses pattus Satja jalawäe edasitungimine samasugust pilti nagu ennegi: itka needsamad üles-tõuswad ja jälle ümberkukkumad kartulikotid. Kui nad kõrgustiku jalale olid jõudnud, jäid nad lamama. Nagu näha oli, kaewasid nad endid siin maa sisse. Wõitlusele tuli wahaeag. Kaotasin kõrgustiku natuteseks ajaks filmast. Kui aga jälle sinna waatafin, seisid kõrgustik raste suurttülitule all, wäitfestest hõbepilwekestest ei olnud enam midagi näha, päris wulkaan näis seal awanenud olewat. Ükfi lõpetasid suurttütid tuleandmise, köhe kargasid wäitfed keeglipoisid all kõrgustiku jalal üles ja jooksid, kramplikka nurgelisi liigutusi tehes, mätle. Mõned kuttusid sellejuures tagurpidi seljale, teised kuttusid nina peale, wähesed ükfitud ajasid end weel kord üles. Wiimaks oli suurem ofa mäe harjale jõudnud. Köhe kargasid ta siit mõned keeglipoisid üles, tormasid üksteise wastu. Sipelbi ja rabeleti läbisegamini. Mõned weerlesid nagu kotid mäekülge mööda alla, mõned langesid üksteise ofa kottu. Suurem ofa kadus suitfupilwe alla. Kõrgustik oli ära wõetud.

Mitte kaugel siit mõeldi ühe küla pärast, weel natute kaugemal kõrgustikutude pärast, sealt edasi suurel lagedal wäljal lamasid wastased kaewitutes teineteise wastas. Nii ulatas wõitluse pilt, ainult wäitfeid waheldusi pattudes, üle laia maastiku.

Wõitlejate liigutused ja üleüldse kõi lahingusündmustit patub, nagu juba öeldud, linnuvaatelt nähtult üht ja sedasama pilti. Selles on pitapeale midagi ühe-tonilist, midagi nukumängulisi. See sügaw-tõsine maine sündmus paistab ülewalt waadates tõesti toomilifina, wahel koguni weidrana. „Mis wõib küll wana Jumal mõtelda,“ olen eneselt sagedasti küfima pidanud, „kui ta omalt weel hoopis kõrgemalt linnuvaatelt oma inimeselaste tegewuse peale waatab?“

Kui wibewituts läts, tulime maha. Pimeduse tulekul jäi wõitlus soitu. Wiimaks oli täielik waitkus.

Jõdurite sport.

Tallinna garnisoni fergejõustiku wõitlused 13, 14 ja 18 sept. 1919.

Ofawõtjatena esinesid 216 jõdurit-sportlast järgmiste sõjawäeosadest: 1) Tallinna tagawara polgu õpepatalon, 2) Kalewlaste Malewa referw, 3) Tallinna kuulipildurite rood, 4) Merewäe ekipaß, 5) m. r. Wambola 6) Sõjamineisterium 7) Merejõudude juhataja staab.

Sõjawägebe Ülemjuhataja kindral-major Laidoner'i poolt annetati auhindadeks 5000 marka, jaotust wõitlusi korraldama komisjoni hoolde jättes. Kalewlaste Malewa spordifalga wõitlusi korraldama komis-

jon otsustas annetud summat spordi tarbendude ja spordikirjanduse oftmiseks äratarwitada, mis auhindadena wõitjatele jagataffe. Nuhinnasaajate nimekiri ilmub lähemas „Sõdur“'i numbris.

Wõitlusi pealtwaatamas käisid: Sõjamineistri abi kindral-major Larka, Prantsuse saatkonna esimees colonel Hurstel oma saatkonnaga, Tallinna tagawara polgu ülem polkownik Limberg ja teised.

Saamutused ükfitutes spordiharudes olid järgmised:

Laupäewal 13. sept. algus kell 3 p. l.

100 m. eeljooks:

1) J. Willemson	12	set.	(Merejõudude staab).
2) R. Saulmann	12,5	„	(Kindralstaabist).
3) Titow	13,2	„	(Tall. kuulipildurite rood).
4) Berfug	13,4	„	„
5) Rebane	14	„	„
6) Munk	14	„	(Tall. tagaw. bat. õperood).
7) Mägi	14,1	„	„
8) Madisson	14,1	„	(Kalewi Malewa referw).

Kuuli tõusamine. (kuul 12 1/2 naela.)

1) E. Klumberg	12 m. 89 j.	(Kindralstaabi Walittsus).
2) B. Abrams	12 „ 75	(Kalewa-Malewa).
3) Mõtte	11 „ 67	(M. R. „Wambola“).
4) Milt	10 „ 83	(Kalewa Malewa referw).
5) Weissberg	10 „ 76	(Tall. tagaw. bat. õperood).
6) Berju	10 „ 20	(kuulipildurite rood).
7) Einmann	9 „ 80	(Kalewa Malewa referw).
8) Kruusimäe	9 „ 41	(Tall. kuulipildurite rood).
9) Saar	9 „ 04	„
10) Laur	8 „ 89	„
11) Targamäe	8 „ 87	„ tagaw. bat. õperood).
12) Kleimann	8 „ 85	„
13) Mactinson	8 „ 58	„ kuulip. rood). „
14) Seemets	8 „ 13	„

(Järgneb.)

Jegateated.

Meie rahusaatkond,

kes esmaspäewa õhtu Pihwa sõitis, on eila lõuna ajal sealt tagasi tulnud.

Gesti Sõjakooli

ratsawäe-klassi esimehe kursuse lõpetajad, 25 kadetti, ülenidat pühapäewal 14. sept. lipniktudeks. Piraadist, mis jel puhul kooli dues peeti, wõtsid ofa peale wägebe Ülemjuhataja kindral Laidoneri, weel sõjamineistri abi kindral Larka, Mutawa Kogu esimees A. Rei ja liitritide sõjawäelased esitajad. Prantsuse sõjawäe esitaja colonel Hurstel annetas koolile maisterikalt walmistatud lipu.

Koorte ohwitseride nimekiri on toodud tänase numbri ametlikus ofas.

Liitlased tahawad oma wäed Wenemaalt ära kutsuda.

„Berlingske Tidende“ Londoni kaastööline teatab: Kõrgema nõutogu koosolekul, millest ka Clemenceau, L. Georges, Polk, Tittoni, Foch, Tardieu ja Berthelau ofa wõtsid, otsustas oma wägesid Wenemaalt ära wiia ja rewolutsionääride eneste hoolets jätta oma asju korraldada, kusjuures siiski naaberriikide huwid tähelepandud peawad saama. „Times“ kirjutab sel puhul: Tähendatud ofus sunnib Balti riikisi enamlastega rahuläbirääkimisi algama juba sellepärast, et need riigid liitlastelt abi ei ole saanud.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Rink.

Wäljaandja: Wägebe Ülemjuhataja staab.

Teadaanne.

TARTU ÜLIKOOLI WALITSUS teatab, et

üliõpilaste wastuwõtmine ülikooli

- 1) matemaatika-loodusteaduskonda,
- 2) ajaloo-filosoofiateaduskonda,
- 3) loomaarstiteaduskonda,
- 4) põllutööteaduskonda ja
- 5) arstiteaduskonna ettewalmistus osasse (philosophikum)

awatakse 20. septembril s. a.

määruste järele, mis Haridusministeeriumi poolt selle kohta ajalehtedes awaldatakse.

Arstiteaduskonna spetsiaalsesse wõi ülemasse osasse (end. 3., 4., 5. kursus), õigus-
teaduskonda ja usuteaduse osakonda wastuwõtmise awamise kohta awaldatakse lähemal
ajal eriteadaanne, kui nimetatud fakulteetide korraldus lõpulikult selgub.

Üliõpilaseks wastuwõtmiseks on isiklik ilmumine ülikooli tarwilik.

Järelepärimiste pääle wastab kantselei siis, kui wastus ette ära on makstud.

Opetegewus algab ülikoolis 6. oktoobril s. a.

Ülikooli walitsuse nimel: Kuraator P. Põld.

Sekretär K. Laagus.

Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidu

wäljaandel ilmus trükist:

„Kaitseliitlase Käsiraamat“

68 lehek. — HIND Mk. 1.20.

Sisu: Ridami määrustik jalawäele (lühendus Wene maanestikust). Karni-
soni kord. Juhtnõör püssilaskmiseks, juhatamiseks ja hoidmiseks.
Wäljakord. Lühike oskussõnade walik. Wene kolmeliinilise wint-
püssi osade nimetus Eesti ja Wene keeles.

Korralduswalitsuse ülema käsul „Kaitseliitlase käsiraamatu“ läbiwaatamiseks
nimetatud komisjoni otsusest: „... oleks ülemaltähendud raamat wäga soo-
witaw noorte sõdurite käsiraamatuks tarwitada“.

Saada Wiljandi Maakonna Kaitse-Liidult.

Sõjawäe osadele saadetakse raamat tellimise peale järelmaksuga posti kaudu